

Edgar Rice
Burroughs

KUSTANTAMO
HELMIVYÖ

CASPAK 1
TRILOGIA

AJAN UNIOHTAMA MANNER

Ajan unohtama
manner

Edgar Rice Burroughs

Ajan unohtama manner

suomennos Reijo Valta

Kustantamo Helmivyö

Turku 2021

Kustantamo Helmivyö

ISBN 978-952-7211-70-0

Valmistaja: BoD, Norderstedt, Saksa 2021

1

Kun se tapahtui, kellon täytyi olla hieman kolmen jälkeen iltapäivällä, 3. kesäkuuta 1916. Tuntuu uskottomalta, että kaikki tuo, jonka olen joutunut kokemaan, kaikki oudot ja kauheat tapahtumat, ovat sattuneet niin lyhyenä aikana kuin kolmena viimeksi kuluneena kuukautena. Olisin mieluummin kokenut kosmisen mittakaavan ajanjakson kaikkine muutoksineen ja kehityskulkuineen kuin sen mitä olen omilla silmilläni todistanut tässä lyhyessä ajassa. Olen kokenut asioita, joita yhdenkään muun kuolevaisen silmät eivät ole koskaan nähneet, välähdyksiä menneisyyden maailmasta, kuolleesta maailmasta, joka on kuollut niin kauan aikaa sitten, etteivät edes pohjimmaisiet kambrikauden kerrostumat

sisällä siitä jälkeäkään. Osana maapallon sisäosaa se on säilynyt maapallon kadonneena taskuna ikuisuuden tavalla, jota ihmisen ymmärrys ei voi selittää. Sinne kohtalo minut johdatti ja sinetöi tuhoni. Olen täällä ja täällä minun täytyy pysyä.

Tähän asti luettuani kiinnostukseni, joka oli jo herännyt löydettyäni käsikirjoituksen, oli noussut lähelle räjähdyspistettä. Lääkäriini neuvosta minun täytyi tulla kesäksi Grönlantiin, ja koska en ollut tajunnut ottaa riittävästi lukemista mukaani, olin kuolemassa tylsyyteen. Koska en suuresti pitänyt kalastuksesta, niin kiinnostukseni lajiin hiipui nopeasti. Muunlaisten viihdykkeiden puute sai minut riskeeraamaan henkeni epäluotettavassa veneessä Cape Farewellin vesillä Grönlannin eteläkärjessä.

Grönlanti! Kuvailevana nimenä se on kulunut vitsi. Mutta tarinallani ei ole mitään tekemistä Grönlannin kanssa, eikä minun itseni kanssa. Käyn nämä asiat läpi niin nopeasti kuin mahdollista.

Epäluotettava vene saapui viimein vaaralliseen laituripaikkaan, jossa vyötäröä myöten vedessä olleet paikalliset asukkaat avustivat. Minut kannettiin rantaan, ja sillä aikaa, kun illallista valmistettiin,

kuljeskelin kivikkoisella, pirstaleisella rannalla. Osa aaltojen pieksämästä rannasta oli kulunutta graniittia, tai mistä kivilajista Cape Farewell olikaan koostunut, ja kun seurasin laskevan vuoroveden paljastamaa hietikkoa, niin näin sen. Voisiko olla yllätyneempi, kun törmää Biminin kylpylän takana olevassa laaksossa Bengalin tiikeriin? Minusta ainakin tuntui siltä, kun näin erinomaisessa kunnossa olevan termospullon pyörivän rantavedessä Cape Farewellissä eteläisimmässä Grönlannissa. Pelastin sen, ja operaatiossa kastuin polvia myöten. Istuin rantahietikolle ja avasin pullon, ja koko pitkän ilta-hämärän vietin lukien sen sisältämää siistillä käsi-alalla kirjoitettua, tiukasti taiteltua käsikirjoitusta.

Olet jo lukenut ensimmäisen kappaleen, ja jos olet kaltaiseni mielikuvitteluun taipuvainen höpsö, niin haluat varmaan lukea sen loppuun. Niinpä tarjoan siihen mahdollisuuden, laittaen lainausmerkit tähän alkuun. Niitä on vaikea muistaa. Kahdessa minuutissa unohdat minut.

Kotini on Santa Monicassa. Olen, tai olin, nuorempi osakas isäni yrityksessä. Olemme laivanrakentajia. Viime vuosina olemme erikoistuneet sukkel-

lusveneisiin, joita olemme rakentaneet Saksalle, Englannille, Ranskalle ja Yhdysvalloille. Tunnen sukellusveneen kuin äiti tuntee vauvansa kasvot, ja olen komentanut suurta määrää koeajoilla. Kuitenkin olin enemmän kiinnostunut ilmailusta. Olin opissa Curtissilla, ja pitkän kärttämisen jälkeen isäni antoi luvan pyrkiä Lafayetten laivueeseen. Siihen päästäkseni kirjoittauduin amerikkalaiseen ambulanssiosastoon, ja matkalla Ranskaan kolme kimeän pillin vihellystä muuttivat, yhtä monessa sekunnissa, koko tulevan elämäni.

Istuin kannella muutamien ambulanssiosastoon tulevien tovereiden kanssa. Terrierini, Kruununprinssi Nobbler, nukkui jaloissani, kun ensimmäinen vihellys rikkoi laivan rauhan ja turvallisuuden. Sukellusvenevyöhykkeelle siirtymisemme jälkeen olimme tarkkailleet periskooppeja, ja koska olimme lapsia, valittelimme epäonnista kohtaloa siitä, ettemme nähneet ja olisimme seuraavana päivänä turvallisesti Ranskassa näkemättä silmäystäkään pelottomista roistoista. Me olimme nuoria, me janoimme jännitystä, ja Jumala tietää, että sitä saimme sinä päivänä. Kuitenkin myöhempiin tapahtumiin

verrattuna tuo päivä oli kesy kuin nukketeatteri-näytös.

En koskaan unohda matkustajien kalpeita naamoja, kun he ryntäsivät pelastusrenkaidensa luo, vaikka syytä paniikkiin ei näyttänyt olevan. Nobs nousi hitaasti venytellen. Minäkin nousin, ja laidan yli en nähnyt periskooppia alle kahden sadan metrin päässä, mutta laivaa kohti tulevan torpedon kyllä huomasin. Olimme amerikkalaisella laivalla, jota ei tietenkään ollut aseistettu. Olimme puolustuskyvyttömiä, ja silti torpedo oli lähetty meitä kohti ilman varoitusta.

Seisoin lumottuna ja jäykkänä, katsellen torpedon valkoista vaahtovanaa. Se iski meihin tyyrpuurin puolelle melkein keskilaivaan. Alus keinahti, voimakkaasti kuin meren pinnan alla ollut tulivuori olisi purkautunut. Me heittelehdimme kansilla, olimme mustelmilla ja järkyttyneitä, ja sitten olimme ilmassa aluksen yllä aluksen teräs- ja lautapalasten seassa yhdessä ruumiin kappaleiden kanssa nousten vesipylvään mukana satojen metrien korkeuteen.

Hiljaisuus, joka seurasi räjähtävää torpedoa, oli yhtä lailla kammottava. Se kesti ehkä kaksi sekuntia, kunnes alkoi haavoittuneiden kirkuna ja va-

litus, miesten kiroilu ja aluksen upseerien käheääniset komennot. He olivat loistavia, komentajat ja miehistö. Koskaan aikaisemmin en ole ollut niin ylpeä oman kansakuntani edustajista kuin tuolloin. Kaikessa torpedon iskua seuranneessa kaaoksessa kukaan laivan miehistöstä ei menettänyt malttiaan tai osoittanut pienintäkään merkkiä paniikista tai pelosta.

Kun me yritimme laskea pelastusveneet vesille, sukellusvene suuntasi ja latasi aseensa meitä päin. Sen komentaja käski meitä laskemaan lippumme, mutta kapteeni kieltäytyi. Laiva oli kallistumassa uhkaavasti tyyrpuuriin, jolloin paapuurin puolen veneet jäivät käyttökelvottomiksi. Tyyrpuurin puolen veneistä puolet oli tuhoutunut räjähdyksessä. Vielä silloin, kun matkustajat pakkautuivat tyyrpuurin kaiteelle ja pyrkivät vähiin jäljellä oleviin veneisiin, sukellusvene aloitti kranaattitulen. Näin kuinka yksi kranaatti osui joukkoon naisia ja lapsia, samassa käänsin pääni ja peitin silmäni.

Kun katsoin uudestaan kauhuihin, mielipahani lisääntyi entisestään. Tunnistin hyökkäävän sukellusveneen olevan oman telakkani tuotantoa. Tunsin sen läpikotaisin. Olin johtanut sen rakentamista.

"Tämä on viimeinen merkintä käsikirjoitukseeni. Kun tämä on kirjoitettu, olen lopussa. Vaikka saatan rukoilla, että se saavuttaa sivistyneen ihmisen tietoisuuden, niin ymmärrän hyvin, jos tämä jää ainoastaan minun silmiäni luettavaksi, ja jos se saavuttaakin jonkun toisen, niin luultavasti se tapahtuu kannaltani aivan liian myöhään. Olen yksin suuren kallionkielekkeen huipulla ja katselen laajaa Tyyntä valtamerta. Vilpoinen tuuli etelästä puree luita myöten, vaikka samaan aikaan näen trooppisen Caspakin kaukana takanani ja edessäni valtavia jäävuoria Etelänapamantereelta."

Tarzanista ja Mars-kirjoista parhaiten tunnettu Edgar Rice Burroughs loi myös oudon esihistoriallisen Caspakin maailman, jonne hän sijoitti kolme teostaan. *Ajan unohtama manner* (1918) on näistä ensimmäinen. Uusi suomennos on Reijo Vallan käsialaa.

ykl 84.2

Kannen kuva Timo Ronkainen
ISBN 978-952-7211-70-0

